

Visualisez ce message dans votre navigateur

CEGESOMA - Rijksarchief

NIEUWSBRIEF

Nr 72 - Februari 2022

NIEUWS

ONDERZOEK

Het CegeSoma krijgt de opdracht een onderzoek uit te voeren naar de rol van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen in de deportaties tijdens de Tweede Wereldoorlog.

► [Lees meer](#)

WIKIBASE VERZET

Zes belangrijke stappen die binnenkort zullen toelaten op zoek te gaan naar de mannen en vrouwen in het verzet.

► [Lees meer](#)

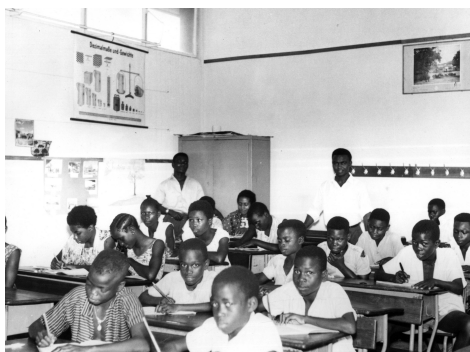
DRIE VRAGEN AAN....

We maken kennis met de verantwoordelijke voor de kwaliteitscontrole van de digitalisering in het CegeSoma.

► [Lees meer](#)

FOCUS OP DE COLLECTIES

'ONZE CONGO' ... IN DE BIBLIOTHEEK VAN HET CEGESOMA

Ongeveer 2.500 boeken over de Congolese geschiedenis in de 'korte 20ste eeuw' te ontdekken in onze leeszaal.

► [Lees meer en bekijk de video](#)

PUBLICATIES

TEKORTEN EN HONGER IN BEZET EUROPA

Een nieuwe ambitieuze bronnenpublicatie werpt een nieuw licht op hoe gewone mensen de voedseltekorten beleefden in bezet Europa tijdens WOII.

► [Lees meer](#)

Luchtvaartsquare 29 / B-1070 Brussel / Belgium
Copyright © CegeSoma / Rijksarchief, alle rechten voorbehouden

[Modifiez votre profil](#) - [Pour vous désabonner cliquez ici](#)

Flexmail

[Home](#) » [News](#) » Onderzoek : de rol van de NMBS in de deportaties tijdens WOII

Onderzoek : de rol van de NMBS in de deportaties tijdens WOII

Op 27 januari 2022 maakte de Belgische overheid bekend dat ze aan het CegeSoma de opdracht geeft een onderzoek in te stellen naar **de rol van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS) in de deportaties tijdens WOII**. Deze opdracht gaat uit van senaatsvoorzitster Stephanie D'Hose en van Vice-eersteminister en minister van Mobiliteit Georges Gilkinet.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog, werden minstens 25.490 Joden en 353 Roma gedeporteerd vooral Auschwitz-Birkenau. Ook werden tienduizenden politiek gevangenen en verplicht tewerkgestelden gedeporteerd, naar concentratiekampen en gevangnissen, werkkampen en werkplaatsen. De NMBS speelde daarin een belangrijke rol en naar analogie van onderzoek in onze buurlanden, vraagt de Belgische overheid opheldering over de verantwoordelijkheden.

Het CegeSoma voerde tussen 2004-2007 reeds het officiële onderzoek uit over de verantwoordelijkheden van Belgische overheden in de Jodenvervolging (Gewillig België), en dit nieuwe onderzoek kan dus als een vervolgonderzoek worden beschouwd. Dit onderzoek beperkt zich tot de zuiver historische vragen en zal zich dus niet uitspreken over eventuele beleidsaanbevelingen. In de wetenschappelijke traditie van het CegeSoma en het Rijksarchief, zal dit onderzoek in volle autonomie worden uitgevoerd met nadruk op de historische context en aandacht voor alle complexe nuance.

Het onderzoek gaat van start wanneer een onderzoeker aan de slag gaat : op dit moment is het onderzoek dus nog niet concreet gelanceerd en worden de voorbereidingen getroffen. Het onderzoek zal worden geleid door [Nico Wouters](#) en zal in 2023 resulteren in een eindrapport.

Ander nieuws

[Wikibase Verzet : een proces in zes fases](#)

[DRIE VRAGEN AAN ... Mathias Tuybens,](#)

[Goed nieuws : de collecties van de bibliotheek zijn weer verenigd !](#)

[Onze allerbeste wensen voor 2022!](#)

[Nederland engageert zich voor de EHRI-ERIC](#)

[Oproep voor bijdragen \(Webinar : 10.5.2022\)](#)

[Lancering Call 2022 van de EHRI-Conny Kristel fellowships](#)

[De erfenis van het Britse krijgsgevangenkamp op de site Vloethemveld](#)

[Belgium WWII: van de sluiting van de Université libre de Bruxelles tot de archieven van de repressie](#)

[Alles weten over de Belgische verzetslieden? Raadpleeg Wikibase Verzet](#)

[Geschiedschrijving in België en Nederland](#)

[Het verzet in België : een debat](#)

1

2

[Home](#) » [News](#) » Wikibase Verzet : een proces in zes fases

Wikibase Verzet : een proces in zes fases

In [november vorig jaar](#) hebben we gemeld dat Cegesoma een ambitieus project coördineert ([Wikibase-Verzet](#)). Dat heeft als doel een geavanceerd onderzoeksinstrument te creëren over de mensen die gedurende de Tweede Wereldoorlog betrokken waren bij verzetsactiviteiten in België.

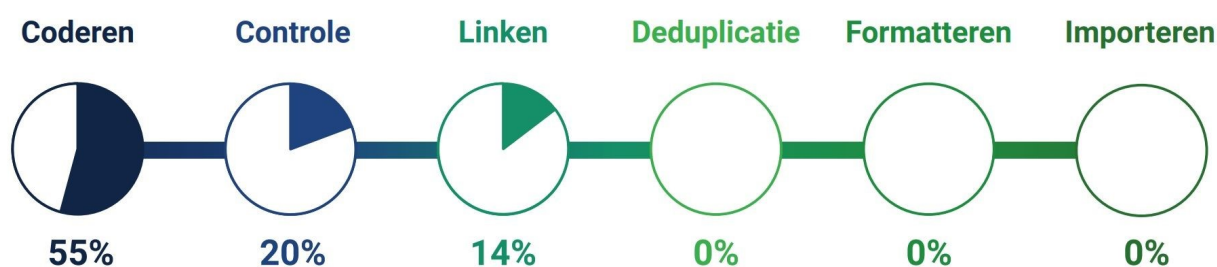
Momenteel zijn de gegevens gecodeerd van meer dan 72 000 individuele dossiers van verzetslieden die **in het Cegesoma bewaard** worden, dankzij de inzet in de voorbije maanden van een ploeg van 15 mensen (vrijwilligers – oud en jong – en administratief personeel), die er 1 tot 3 dagen per week aan werken.

Vooraleer deze gegevens online gezet worden en er opzoeken verricht kunnen worden over al die actoren van het Belgische verzet, moeten er echter nog een aantal stappen worden doorlopen. Het coderen is immers maar de eerste van zes voorziene fases. Laten we ze hier eens overlopen:

- In de eerste fase, het **coderen**, worden bepaalde gegevens over de verzetslieden in een digitaal bestand opgeslagen (hun naam, geboortedatum, lidmaatschap van een verzetsnetwerk) op basis van de individuele dossiers en formulieren uit de archieffondsen over het verzet, zoals [het Archief van de Inlichtingen- en](#)

Actiediensten.

- De tweede fase, de **controle**, heeft als doel de kwaliteit en coherentie van de gegevens na te kijken, zowel qua vorm als qua inhoud, waarbij vooral rekening gehouden wordt met de vermeldingen in de kolom Bemerkingen.
- In de derde fase, het **linken**, worden er verbanden gelegd tussen de namen van individuele personen of plaatsnamen en externe gegevensbestanden (zoals [GeoNames](#) voor de plaatsnamen of [Wikidata](#) voor de persoonsnamen). Dat moet twijfelgevallen beperken en de gegevens verrijken.
- In de vierde fase, de **deduplicatie**, wordt semiautomatisch nagegaan of verschillende lijnen in de bestanden over één en dezelfde persoon gaan.
- De vijfde fase, het **formatteren**, is een technische stap om de gecodeerde gegevens aan te passen aan het formaat van de bestemming.
- De zesde en laatste fase, het **importeren**, verloopt via tools om het bestand volledig op te laden op het opslag- en publicatieplatform.

Als u op de hoogte wil blijven van de voortgang van het project, volg ons dan [op de Facebookpagina van het CegeSoma](#) waar we de komende maanden gedetailleerd zullen berichten over de inhoud, de technische aspecten en de achtergronden van het project.

Ander nieuws

Onderzoek : de rol van de NMBS in de deportaties tijdens WOII

DRIE VRAGEN AAN ... Mathias Tuybens,

Goed nieuws : de collecties van de bibliotheek zijn weer verenigd !

Onze allerbeste wensen voor 2022!

Nederland engageert zich voor de EHRI-ERIC

Oproep voor bijdragen (Webinar : 10.5.2022)

Lancering Call 2022 van de EHRI-Conny Kristel fellowships

De erfenis van het Britse krijgsgevangenkamp op de site Vloethemveld

Belgium WWII: van de sluiting van de Université libre de Bruxelles tot de archieven van de repressie

Alles weten over de Belgische verzetslieden? Raadpleeg Wikibase Verzet

Geschiedschrijving in België en Nederland

Het verzet in België : een debat

1

2

[Home](#) » [News](#) » DRIE VRAGEN AAN ... Mathias Tuybens,

DRIE VRAGEN AAN ... Mathias Tuybens,

verantwoordelijk voor de kwaliteitscontrole van de digitaliseringsprojecten van het CegeSoma

*Mathias, je werkt sinds juni 2021 bij het CegeSoma en bent verantwoordelijk voor de **kwaliteitscontrole van de digitaliseringsprojecten**, maar je staat ook mee in voor de **dienstverlening aan de lezers**: documenten ophalen uit de magazijnen of op vraag documenten reproduceren. Kan je ons uitleggen wat die "kwaliteitscontrole" inhoudt en hoe die het leven van de gebruikers vergemakkelijkt ?*

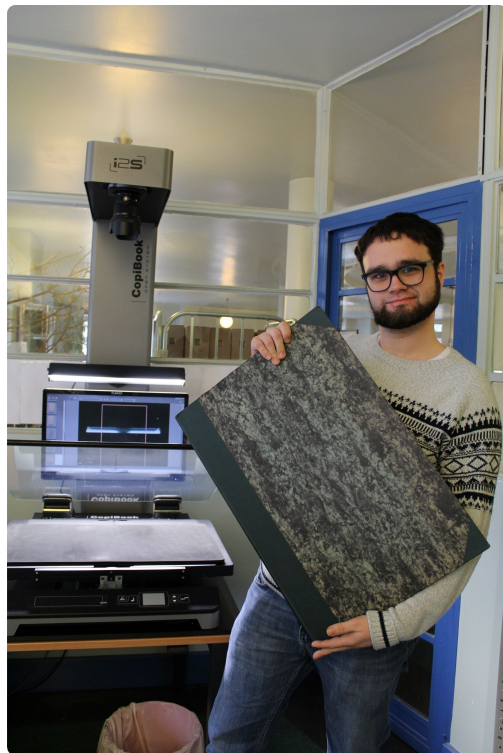
Ik denk dat mijn werk direct nut heeft in de zin dat ik meehelp om de archiefdocumenten toegankelijker te maken. In de eerste plaats vaak ik erover dat de verwijzing naar de gedigitaliseerde documenten correct is en dat ze volledig en leesbaar zijn. In de tweede plaats geef ik de bestanden een logische en systematische benaming, zodat ze gemakkelijk geïdentificeerd en teruggevonden kunnen worden. Ten derde zorg ik voor het OCR-iseren van papieren documenten. Dat wil zeggen dat we software voor de optische herkenning van karakters gebruiken om PDF's aan te maken. In die PDF's kan je dan opzoekingen doen, bij voorbeeld op sleutelwoorden, iets wat de onderzoekers heel erg waarderen.

Wat vind je het aangenaamste of interessantste aan je werk ?

Ik heb mijn kantoor net naast de leeszaal, ik zit dus in het 'hart van de actie', op het kruispunt van de collecties, de bezoekers en mijn collega's. Ik weet die centrale plaats echt wel te waarderen, want ik voel me er nuttig door en heb veel interacties. Ik vind het ook heel boeiend dat ik hier kan toepassen wat ik geleerd heb tijdens mijn opleiding 'Bibliotheekwezen en documentaire informatiekunde' en dat ik twee totaal verschillende dimensies kan combineren: papieren en digitale archieven.

Welke eigenschappen moet je hebben voor dit werk ?

Ik denk dat je erg precies moet zijn, maar ook geduldig, want je moet dezelfde handeling honderden keren herhalen ... Natuurlijk moet je ook een goed oog hebben voor fouten, of het nu om een gescande afbeelding gaat of om de nummering van bestanden !

Dank je wel Mathias !

P.S. Is er soms een opvallende anekdote die je met ons wil delen ?

Mijn familie heeft hartelijk gelachen toen ik hen vertelde dat een universitair mij een reproductie gevraagd had van een archief van meer dan 600 bladzijden ... Dat moet blad per blad aangerekend worden, dus dat was wel een gepeperde offerte ! Uiteindelijk is er geen bestelling gevolgd. In zulke gevallen laten we de geïnteresseerden trouwens altijd weten dat ze ook zelf gratis ter plaatse foto's kunnen nemen.

Ander nieuws

[Wikibase Verzet : een proces in zes fases](#)

[Onderzoek : de rol van de NMBS in de deportaties tijdens WOII](#)

[Goed nieuws : de collecties van de bibliotheek zijn weer verenigd !](#)

[Onze allerbeste wensen voor 2022!](#)

[Nederland engageert zich voor de EHRI-ERIC](#)

[Oproep voor bijdragen \(Webinar : 10.5.2022\)](#)

[Lancering Call 2022 van de EHRI-Conny Kristel fellowships](#)

[De erfenis van het Britse krijgsgevangenkamp op de site Vloethemveld](#)

[Belgium WWII: van de sluiting van de Université libre de Bruxelles tot de archieven van de repressie](#)

[Alles weten over de Belgische verzetslieden? Raadpleeg Wikibase Verzet](#)

[Geschiedschrijving in België en Nederland](#)

[Het verzet in België : een debat](#)

1

2

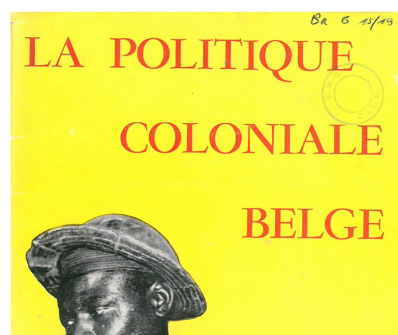
'Onze Congo' in de bibliotheek van het CegeSoma

"Onze Congo' in de Bibliotheek van het CegeSoma'. Onder die titel nodigen wij u uit om het tiende thema te ontdekken in onze reeks 'Afspraken met de bibliothecaris'. Elke thema dompelt u onder in onze collecties en wordt geïllustreerd met een video en begeleidende tekst over de informatie erover in onze bibliotheek.

Bekijk de tiende video 'Afspraken met de bibliothecaris: 10. "Onze Congo' in de Bibliotheek van het CegeSoma'.

Hoewel de Geallieerden in 1940 geen substantiële militaire bijdrage van de kolonie verwachtten, was de immense Congoese rijkdom aan grondstoffen (koper, kobalt, zink, goud, bauxiet, mangaan, diamant, coltan en ... uranium) een sleutelement van de oorlogsinspanning en een strategische troef voor de Belgische regering als zij de strijd aan de zijde van de Geallieerden wenste voort te zetten. Onze Force Publique (Openbare Weermacht) vocht weliswaar eervol tegen de troepen van Mussolini tijdens de Ethiopische veldtocht, maar hun inzet was niet doorslaggevend voor het verloop van het conflict. Maar, zoals iedereen weet, het uranium uit Katanga was wél overvloedig aanwezig in de atoombom die werd gedropt op Hiroshima.

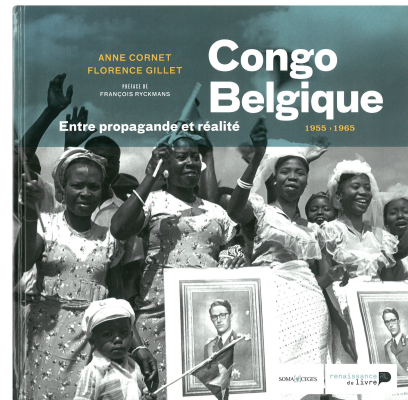
Wat er ook van zij, onze instelling heeft niet nagelaten zich vanaf het begin, via de bibliotheek, te buigen over "het geval Congo". Mettertijd werd ze daarin creatiever en verliet ze het beperkte tijds kader dat aanvankelijk was afgebakend (ongeveer 1930-1950) om zich bezig te houden met heel de periode 1914-1960... en zelfs een beetje daarbuiten (wanneer men geschiedkundige samenhang wil bewaren, merkt men eens te meer dat "honger de beste saus is"). Uiteindelijk is het niet overdreven om te stellen dat onze bibliotheek in de loop der jaren ongeveer 2500 werken heeft verzameld over de geschiedenis van Congo tijdens

de "korte 20e eeuw", zeker wanneer ook rekening wordt gehouden met propagandabrochures en artikels uit wetenschappelijke tijdschriften, waarbij ook Rwanda en Burundi niet worden vergeten.

Aanvankelijk werd de collectie gevoed door het archief van *INBEL* (Belgisch Instituut voor Voorlichting en Documentatie te Londen) dat talrijke

propagandapublicaties aanleverde die zeer representatief waren voor wat in die periode op het spel stond. Daarna volgden vele andere geschriften waarmee de verhoudingen van de Congoese samenleving met de verschillende lagen van de koloniale macht vanuit verschillende invalshoeken konden worden bekeken.

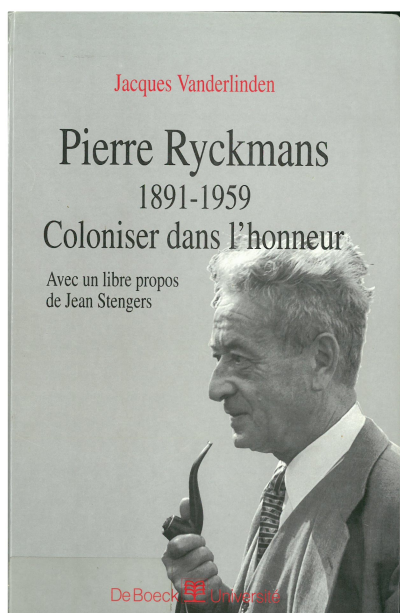

Zo werd overgegaan van een zeer Belgisch georiënteerde, paternalistische benadering (zoals bijvoorbeeld bij Désiré Denuit met *Le Congo en guerre, champion de la Belgique*-1945) naar een

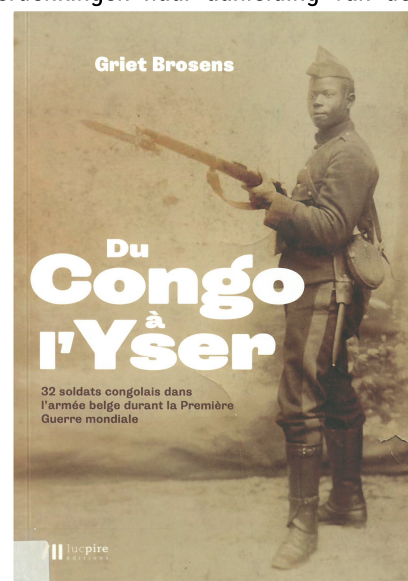
meer wetenschappelijke en multidisciplinaire aanpak van de geschiedkundige gegevens (vb. *Le Congo belge durant la Seconde Guerre mondiale. Recueil d'études / Bijdragen over Belgisch-Congo tijdens de Tweede Wereldoorlog*-1983), of, niet te vergeten, meer punctuele onderwerpen (Marc Depaape & Lies Van Rompuy, *In het teken van de bevoogding. De educatieve actie in Belgisch-Kongo*-1995 of, meer in het bijzonder over de oorlog, Jacques Vanderlinden, *A propos de l'uranium congolais*-1991) waarbij aandacht werd besteed aan de

interactie tussen beide landen, met inbegrip van de collectieve beeldvorming hieromtrent (Peter Verlinden, *Belgisch-Kongo : 50 jaar koloniale herinneringen*-2010 of Luc Vints, *Kongo made in Belgium. Beeld van een kolonie in film en propaganda*-1984).

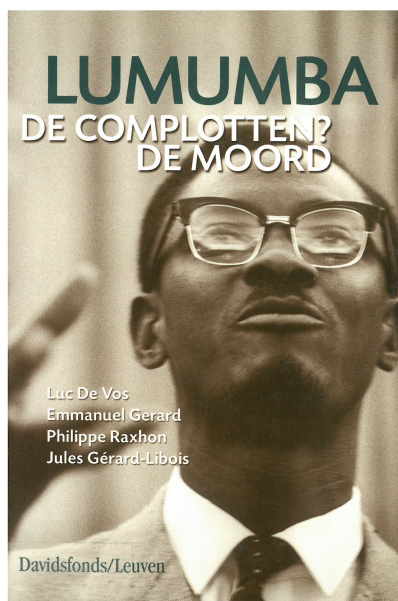

Is het nog nodig te bemenken dat de herdenkingen naar aanleiding van de honderdste verjaardag van de Grote Oorlog ons in staat hebben gesteld ons onderzoek te verlengen (in 2018 verscheen een volledig nummer van het Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis over het thema 'Congo at War') met de generatie van "vóór 1940" (Guy Vanthemsche, in *Le Congo belge pendant la Première Guerre mondiale. Les rapports du ministre des Colonies Jules Renkin...*-2009, heeft hiervoor enigszins de aftrap gegeven en werd nadien gevolgd Catherine Lucas, Griet Brosens...en enkele anderen) en dat gevoeliger en confronterende aspecten van de Belgisch-Congoese

verhoudingen op een meer kritische wijze werden herbekeken, voornamelijk

(maar niet alleen) door Nederlandstalige onderzoekers (Ludo Dewitte, met *Crisis in Kongo*-1996, Jef Van Bilsen avec *Kongo 1945-1965. Het einde van een kolonie*-1993 of *Les secrets de l'affaire Lumumba*, o.l.v. Luc De Vos, Emmanuel Gerard, Jules Gérard-Libois en Philippe Raxhon-2005).

Kortom, al wie de geschiedenis van de kolonie wil bestuderen vindt in onze instelling de belangrijkste en meest ervaren auteurs terug, van Idesbald Godderis tot Guy Vanthemsche, van Jacques Vanderlinden tot David Van Reybrouck. En door omstandigheden, via erkende onderzoeksprojecten, geraakte het Centrum ook betrokken bij de koloniale geschiedenis toen het enige tijd geleden een jonge historica onthaalde die een fundamenteel werk schreef over het lot dat de Belgisch-Congolese metissen te beurt viel (Sarah Heynssens, met *De Kinderen van Save*-2017). Dit was de aanleiding om de bibliotheek aan te vullen met een bij uitstek gevoelige problematiek, omdat

het de mens tot in zijn diepste wezen raakt in de beproevingen van de afgelopen eeuw.

A.C.

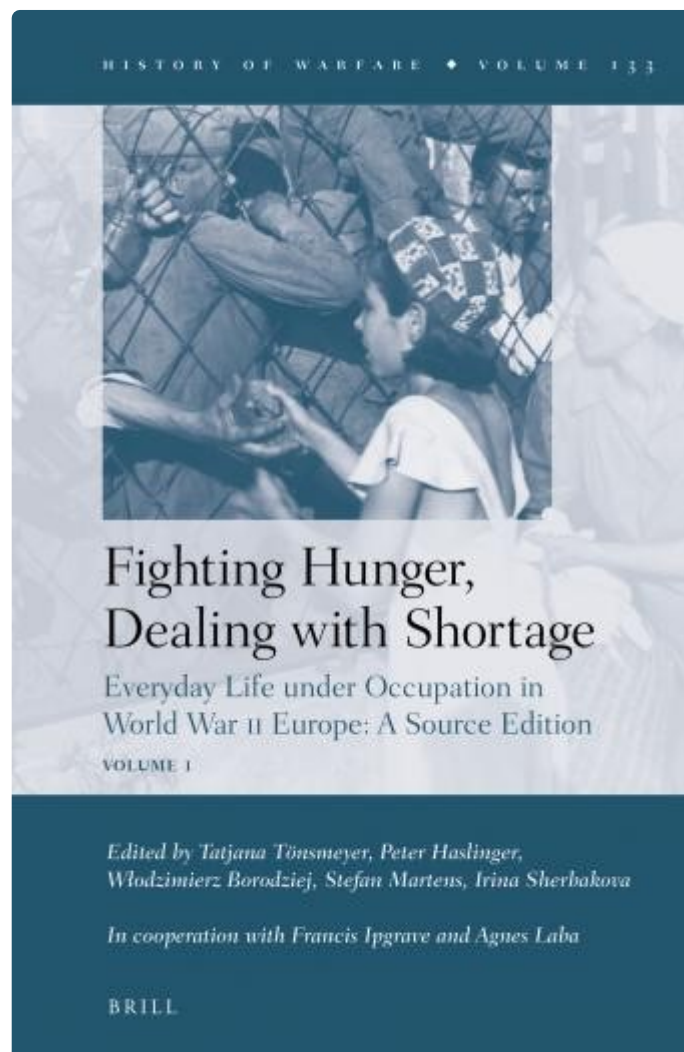
© CegeSoma | Luchtvaartsquare 29, 1070 Anderlecht | 02 556 92 11

[Home](#) » [Publication](#) » [Schaarste en honger in bezet Europa](#)

Schaarste en honger in bezet Europa

Een nieuwe bronnenpublicatie

Wereldoorlog II [Boek](#)

De Tweede Wereldoorlog en de eruit voortvloeiende bezettingen door Nazi-Duitsland zijn onlosmakelijk verbonden met voedselschaarste en honger. Hoe nijpend het voedseltekort was varieerde van land tot land en was vaak ook sociaal en raciaal gedifferentieerd. Een nieuwe publicatie onder leiding van Tatjana Tönsmeier, Peter Haslinger, Włodzimierz Borodziej, Stefan Martens, Irina Sherbakova, Francis Igrave en Agnes Laba werpt een nieuw licht op deze kwestie vanuit de bronnen die het perspectief van het dagelijks leven documenteren.

Het boek ***Fighting Hunger, Dealing with Shortage. Everyday Life under Occupation in World War II Europe: A Source Edition*** bestrijkt de periode van 15 Maart 1939 tot 6 April 1945 en neemt bronnen op van alle landen die door Nazi-Duitsland werden bezet, niet alleen in West, maar ook in Centraal, Oost, Noord en Zuid Europa. Ook België komt aan bod.

Dagelijks leven

Het boek vertrekt van de vraag hoe 'gewone mensen', voedseltekorten en honger ervaren en ermee omgingen. De bronnen moeten dus een bottom-up perspectief bieden, wat een grote uitdaging was voor de teams die in de

verschillende landen de bronnen verzamelden. Het project waaruit deze publicatie is voortgevloeid werd gecoördineerd door prof. Tatjana Tönsmeier (Universiteit Wuppertal) en prof. Peter Haslinger (Herder Instituut Marburg & Universiteit Giessen). In de verschillende bezette landen werden partner instellingen gezocht om ter plaatse de bronnen bij elkaar te zoeken, te annoteren en te contextualiseren. In België was de partner het CegeSoma. [Dirk Luyten](#), voor een korte periode bijgestaan door Laurence Petrone, werd met het project belast en hij schreef ook mee aan de inleiding.

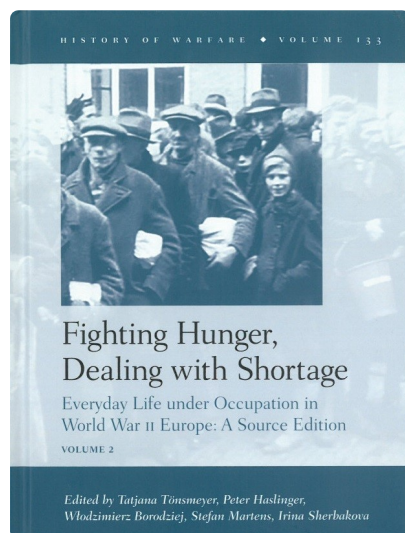
Een scala aan bronnen

De onderzoekers werden op pad gestuurd met een thematische lijst om bronnen te zoeken die een zo breed mogelijk perspectief boden, zodat honger en schaarste niet alleen bekeken werden vanuit het perspectief van de mannelijke industriearbeider, maar ook van bijvoorbeeld, kinderen, zieken of ouderen.

Dit betekent dat niet kon worden volstaan met één of enkele archieffondsen, maar dat breed moest worden gezocht. Behalve de collectie dagboeken van het CegeSoma komen de Belgische bronnen bijvoorbeeld ook uit het archief van de Société Générale, bewaard in het Algemeen Rijksarchief of uit archieven van administraties of controlediensten waar burgers hun beklag deden of net bekeurd werden omdat ze de reglementering met de voeten traden om toch te proberen aan voedsel te komen. De collectie eindverhandelingen van de sociale scholen bewaard in de bibliotheek van het Rijksarchief, vaak mini-enquêtes over een heel specifieke groep zoals zwangere vrouwen, leverden originele invalshoeken op.

Soms was enige creativiteit nodig : het 'back office' archief van de socialistische coöperatieven in het Luikse bewaard in het *Institut d'Histoire Ouvrière Economique et Sociale* bijvoorbeeld gaf een indirecte indicatie van de schaarste waarmee de consument kreeg af te rekenen. Periodiek werd aan de Raad van Bestuur verslag uitgebracht van de aanwezige voorraden in het centraal magazijn, waar de producten netjes opgeslagen waren op rekken en elk product een bepaald nummer op het rek kreeg toegewezen. Vele nummers waren ofwel helemaal leeg ofwel slechts heel beperkt in voorraad, zodat de winkel niet beleverd kon worden en de consument met lege handen naar huis moest.

Bronnenuitgave

Het boek, of de boeken want het gaat om twee volumes, telt bijna 1500 pagina's en bevat 600 documenten, waarvan 58 uit België. De documenten, vaak fragmenten, bv een notitie in een dagboek van een bepaalde datum of een uittreksel uit een lang rapport, zijn chronologisch en landen-overschrijdend gerangschikt. Ze worden ontsloten door een plaats- en onderwerpsindex en een lijst van documenten per land. Elk document wordt ingeleid met een annotatie waarin de inhoud kort wordt samengevat en het type bron wordt aangeduid. Alle documenten werden vertaald naar het Engels, zodat het boek heel geschikt is voor het universitair onderwijs. In een inleiding wordt de problematiek van honger en schaarste historiografisch gesitueerd. De methodologie van de bronnenverzameling en -uitgave wordt omstandig toegelicht in een afzonderlijk inleidend artikel. **Het boek kan geraadpleegd worden [in de bibliotheek van het CegeSoma](#).**

DETAILS VAN HET PRODUCT

Auteurs : Tatjana Tönsmeier, Peter Haslinger, Włodzimierz Borodziej, Stefan Martens, Irina Sherbakova, m.m.v. Francis Igrave en Agnes Laba (eds.)

Kaft: hard

Aantal bladzijden: 1348 p. (2 vols)

Formaat:

Datum van verschijnen: 2021

EAN/ ISBN: 978-90-04-44824-7

Series: History of Warfare, Volume: 133

Uitgever: Leiden, Brill

PRIJS

249,00 € (Hardback of E-Book (PDF))

BESTELLEN

TREFWOORDEN

[Europa](#) [kinderen](#) [economische geschiedenis](#) [ravitaillering](#) [sociale geschiedenis](#) [Dagelijks leven](#)

© CegeSoma | Luchtvaartsquare 29, 1070 Anderlecht | 02 556 92 11